

PERSPECTIVA CONSTRUCTIVISTĂ – O NOUĂ PARADIGMĂ A ÎNVĂȚĂRII

VINNICENCO Elena, dr., lector

Summary

In this article are presented elements of constructivist perspective. Constructive learning is a process in continuous evolution. The constructivist vision of learning refers to the systematic comprehension which focused on pupil. In context are described examples from educational practice, in which we underline the description of constructive model.

Constructivismul constituie una din alternativele metodologice de instruire a elevilor. Punctul central prin care s-a ajuns la extinderea constructivismului îl reprezintă învățarea, și, ca urmare, această paradigmă transdisciplinară a generat consecințe și soluții aplicative și în domeniul instruirii.

Învățarea constructivistă este un proces în evoluție continuă, subiectiv, influențat și sociocultural, un proces de interiorizare, de autoreglare a conflictelor cognitive, prin experiențe proprii, reflecții sau relatări verbale [3].

Paradigma constructivistă a învățării concepe realizarea acesteia ca un proces cu trei faze:

a) deconstrucția – care presupune punerea în discuție a unor cunoștințe, puncte de vedere, convingeri, credințe, mentalități, reprezentări individuale sau colective referitoare la realitate și la cunoașterea acesteia;

b) construcția – este procesul prin care cei ce învață construiesc sensuri și semnificații proprii ale realității percepute, obținând cunoștințe pe care le nuanțează afectiv, le verifică viabilitatea și aderă la ele;

c) reconstrucția – este o nouă construcție ce reflectă schimbarea structurală produsă în cognițiile subiectului, în modurile de interpretare a realității.

Încercînd să caracterizăm perspectiva constructivistă evidențiem următoarele elemente definitorii pentru acest model [5, p. 46-54] :

- constructivismul consideră învățarea - o construcție proprie;
- elevii învață prin implicare și participare directă, interactivă, nu doar de la profesor;
- elevii influențează ei înșiși comportamentul și dispoziția profesorului;
- lecția este o punere în scenă, în care fiecare joacă cîte un rol, în care elevii învață mult unii de la alții;
- profesorul este considerat nu numai expert și organizator al proceselor de învățare, ci este parte a acestor procese, parte a sistemului de instruire;
- profesorul are el însuși rol de cursant și de observator;
- știința profesorului este o ofertă, este una din resurse în obținerea de cunoștințe;
- profesorul pune elevul în centrul unor experiențe de învățare care favorizează gîndirea, acțiunea independentă, participarea activă la procesul de construire a cunoașterii;
- profesorul își poate stimula elevii să se îndoiască de anumite lucruri;
- profesorul încurajează dezvoltarea gîndirii transversale;
- învățarea este considerată o deschidere de noi posibilități;
- scopul muncii de formare este stimularea curiozității;
- calitatea depinde de mai mulți factori: momentul în care se desfășoară cursul, condițiile ambientale, amenajarea spațiului;
- în timpul orelor, profesorii au datoria de a pune la dispoziția elevilor contexte diferite.

Conform constructivismului, elevii ocupă o poziție centrală, toate acțiunile didactice fiind construite în jurul lui, spre deosebire

de învățămîntul tradițional, unde rolul central îl deținea profesorul, ca expert.

Cu cît mediul de învățare este mai complex, cu atît învățarea este mai stimulativă. Cu cît elevul este solicitat să acționeze autonom asupra unor conținuturi variate ale învățării, cu atît învățarea sa este eficientă și autentică. Interacțiunea cu profesorul, cu ceilalți elevi, cu alți agenți educaționali conduce la creșterea productivității învățării. Eficiența învățării în cadrul procesului educațional poate fi sporită printr-un management superior al activității de învățare. Managementul învățării se realizează de către profesor și elev, aceasta trecînd treptat în atribuțiile elevului. Pînă în prezent, managementul învățării era centrat doar pe aspectele cognitive ale învățării. Cercetările psiho-pedagogice demonstrează din ce în ce mai mult necesitatea unui management complex: al atitudinilor, al motivației, al timpului, al tuturor forțelor psiho-educaționale ale elevului.

Viziunea constructivistă a învățării se referă la înțelegerea sistemică, structuralistă a învățării centrată pe elev. Constructul de învățare se realizează în comun de către profesor și elev, dar în centrul procesului educațional este elevul. Modelul constructivist asupra învățării se caracterizează prin:

- ❖ mediu de învățare complex;
- ❖ conținuturi variate;
- ❖ sarcini de învățare autentică;
- ❖ interacțiune socială;
- ❖ negociere socială;
- ❖ responsabilitate personală;
- ❖ învățare situațională etc.

În continuare prezentăm cîteva exemple din practica educațională, în care ne referim la descrierea educațională a modelului constructivist.

Exemplul 1. Învățarea elevilor este bazată pe investigație, cercetare, comparare, măsurare.

Totodată, e necesar de ținut cont de cunoștințele anterioare ale elevilor. De regulă, această informație poate coincide cu cea nouă, dar, uneori, poate să se deosebească. Aici rolul de îndrumător îi revine profesorului. Acesta, la rîndul său, le cere elevilor să formuleze propriile întrebări, permite interpretări și exprimări multiple ale învățării, încurajează lucrul în echipă.

Exemplul 2. Învățarea elevilor este activă și realizată prin cooperare. Aici putem menționa inteligența interpersonală – capacitatea de a rezolva probleme prin interacțiunea cu ceilalți, de a coopera, a negocia, abilitatea de a discrimina și răspunde adecvat la manifestările și dorințele celorlalți.

Exemplul 3. Elevii utilizează metode de investigație, pentru a pune întrebări, pentru a studia o temă și utilizează un număr mare de resurse pentru a găsi soluții și răspunsuri. Elevii explorează tema, fac concluzii și construiesc propriile opinii. Explorarea întrebărilor conduce la formularea unor întrebări noi.

Exemplul 4. Elevii reflectă asupra propriilor experiențe. În context putem evidenția valoarea inteligenței intrapersonale – capacitatea de a rezolva probleme și de a genera produse prin cunoașterea de sine, capacitatea de acces la propriile trăiri, abilitatea de a le discrimina, a le exprima. Acest proces îi transformă în experți ai învățării. Profesorul îi ajută prin crearea (modelarea) de situații în care elevii se simt în siguranță, fixînd întrebări și reflectînd asupra procesului de învățare. Profesorul creează activități care determină elevul să reflecte asupra cunoașterii și învățării. Este important să se discute despre ceea ce a fost învățat, și, îndeosebi, cum a fost învățat.

Exemplul 5. Elevii vin la școală cu o viziune și experiență proprie asupra realității înconjurătoare, cu o structură cognitivă bazată pe această experiență. Profesorii încurajează ideile elevilor,

ținând cont de părerile elevilor și, în funcție de acestea, construiesc noile cunoștințe.

Inițierea demersului pedagogic din perspectivă constructivistă reprezintă realizarea unui dialog real al elevului cu sarcina de învățare, ceea ce va conduce la conștientizarea elevului că realizarea unor obiective se poate face eficient prin implicarea sa directă. Constructivismul reprezintă o cercetare euristică a schemelor interiorizate de individ, a reprezentărilor mentale care permit modelarea percepțiilor, a acțiunilor proprii unei culturi, dar și o concepție despre învățare. În plan general, acesta încearcă un răspuns la explicarea modului de funcționare a culturii umane și a învățării, a interacțiunilor sociale în geneza și dezvoltarea acestora. Pentru a se realiza o învățare eficientă este nevoie de practicarea unei pedagogii constructiviste. Respectiv, aceasta ar însemna diminuarea unor practici din pedagogia clasică și implementarea unor sisteme de acțiuni didactice în care elevul să fie pus în situația de a participa efectiv la propria formare intelectuală și comportamentală. În învățarea de tip constructivist, se evidențiază o intercondiționare între strategia de predare și cea de învățare, astfel încât strategia de predare asigură condițiile optime și eficiente pentru realizarea strategiilor de învățare ale elevilor.

Bibliografie

1. Callo, T., O pedagogie a integralității. Teorie și practică, CEP USM, Chișinău, 2007.
2. Cerghit, I., Sisteme de instruire alternative și contemporane. Structuri, stiluri și strategii, Editura Aramis, București, 2007.
3. Joița, E., (coord.), Profesorul și alternativa constructivistă a instruirii, Editura Universitaria, Craiova, 2007.
4. Sălăvăstru, D., Învățarea, în: Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice, Editura Polirom, Iași, 2008.
5. Siebert, H., Pedagogie constructivistă, Institutul European, Iași, 2001.